

- 512с.; 15. Лановик Б.Д. та інші. Внесок української еміграції в розвиток національної та світової культури / М.В. Траф'як, Р.М. Матейко, З.М. Матисякевич. - Тернопіль, 2000. - 410с. ; 16. Лановик Б.Д. та ін. Роль та місце української діаспори в становленні незалежної Української держави / Р.М. Матейко, З.М. Матисякевич, І.Б. Дацків, Н.В. Совінська. - Тернопіль, 2001 - 292с. ; 17. Цикл "Лекції послів". Нова програма Кафедри українських студій Оттавського університету // Українські вісті. 2001. - 4-17 квітня. - С.7; 18. Кафедра Гуцуляків - унікальна // Вісник: кварталник літератури, науки, мистецтва і суспільно - політичного життя. - Нью-Йорк. 1994.- 4.2. - С.137.; 19. Медвідський Богдан. Кафедра української культури та етнографії ім. Гуцуляків при Альбертському університеті // Українська діаспора. - №10,- К.: Інститут соціології НАН України, 1997, - С.154-155. ; 20. Унікальний архів народної культури // Вісник: Кварталник літератури, науки, мистецтва і суспільно - політичного життя. - Нью-Йорк. 1996,- 4.1. - С.59. ; 21. Encyclopedia of Ukraine. Vol. 1-5. Edited by W. Kubiyovich - Toronto, Buffalo, London. 1985-1993. ; 22. Канадський Інститут Українських Студій. Святування 20 - річчя. - Альбертський університет, 1996. - С.25.; 23. Канадський Інститут Українських студій. Річний огляд. - Альбертський університет. 1999. - С.45-48.; 24. Макар Юрій. Українське історичне товариство: від минулого до майбутнього. В. кн.: Любомир Винар. Українське історичне товариство 1965-2000. Статті і матеріали. - Чернівці, 2000.-С.9.; 25. Мацьків Теодор. Рефлексії у 35-ліття журналу "Український історик". Визвольний шлях. 1998. - Кн.5, - С.630.; 26. "Український Історик": 1963-2003 (замітки засновника журналу) Винар Л. "Український Історик": 40 років служіння науці, 1963-2003. Статті і матеріали. Ред. Алла Атаманенко. - Нью-Йорк-Острого, 2003. - С.27. ; 27. Макар Юрій. Українське історичне товариство: від минулого до майбутнього. В кн. Любомир Винар. Українське історичне товариство 1965 - 2000. Статті і матеріали. - Чернівці, 2000. - С.13. ; 28. Там само. - С. 14-15. ; 29. Винар Любомир. Українське історичне товариство з перспективи 35 років (1965-2000). (Доповідь, виголошена на Міжнародному конгресі українських істориків, Чернівецький державний університет, 16 травня 2000р.) //Український історичний журнал.- 2001. - Ш.-С.131-132.; 30. Джуль П. (США) Взаємозв'язки лікарів - українців світу. Доповідь на пленарному засіданні форуму: Матеріали другого Всесвітнього форуму українців 21-25 серпня 1997 року. - К., 1998. - С .206-207.; 31.Скульптура Петра Капшученка (США). "Експоцентр України". - К., 2000,- С.5; 32. Поточний архів Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон. Папка 27-13. П.С. Капшученко, США.; 33. Український форум. 2000. - 16-30 серпня - С.9.; 34. Шлях перемоги. 2000. - 6 грудня. - С.3.; 35. Поточний архів Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей,- Папка 27-23.; 36. Повернення. Каталог виставки творів з колекції Ярославли та Михайла Шафранюків,- Канада, 1994. - С.3.; 37.Поточний архів Музею культурної спадщини. Папка 3.

Т.Р. Беднарчик

ЯРОСЛАВ ОРІОН - ОДИН З ПРОВІДНИХ ІДЕОЛОГІВ УКРАЇНСЬКОГО
РІДНОВІРСЬКОГО РУХУ У ДІАСПОРІ

Постать Ярослава Орiona як релігійного філософа та одного з ідеологів українського рідновірського руху є фактично невідомою для сучасних науковців. Зокрема конфесія українських рідновірів Канади - Об'єднання Українців Рідної Віри визнала одну з праць Я.Орiona викладом свого віровчення. Але ім'я Я.Орiona та його творчість популярні в українських рідновірських релігійних організаціях діаспори. В сучасній Україні його постать також викликала інтерес серед рідновірських конфесій. Праці Я.Орiona розповсюджує Об'єднання Рідновірів України (Українські язичники). Я.Орion є прикладом українського інтелігента, який, незважаючи на трагічні обставини ХХ століття, спромігся віддано служити справі українського національного відродження, розробити власну філософську концепцію.

Наукові матеріали з вивчення життя і діяльності Я.Орiona майже відсутні. В дисертаційному дослідженні Т.Хміль "Проблема духовності в етико-релігійному вченні Лева Силенка" (Дніпропетровськ, 2001) дається уривчастий огляд змісту праці Я.Орiona "Бог і релігія". Вона приводить класифікацію слов'янських богів і висновок Я.Орiona про те, що навколишня природа в поглядах наших предків була глибоко одухотворена, а Дажбог був проявом єдиного Бога. Т.Хміль наголошує на тій високій ролі, яку Я.Орion приділяє філософії як вищій формі знання та синтезу релігії, науки, філософії. Але висновок Т.Хміль: "Таким синтезом Я.Орiona був заданий алгоритм для розробки релігійно-філософської концепції іншого дослідника - Лева Силенка, що втілюється в його творах..." ми вважаємо хибним, оскільки своє віровчення ідеолог Рідної Української Національної Віри (РУНВіри) Л.Силенко розробив в другій половині 1960 - на початку 1970-х рр., ще до появи зазначеної книги. Джерелами вивчення життя та творчості Я.Орiona є його головна праця "Бог і релігія" та повідомлення про нього у виданнях рідновірських релігійних організацій. Зокрема це - журнал Об'єднання Синів і Дочок України (ОСІДУ) РУНВіри "Самобуття Україна-Русь".

Отже, можна виділити ряд загальних проблем дослідження діяльності Я.Оріона. Це існування систематизованих відомостей про біографію Я.Оріона, дослідження його зв'язків: українським рідновірським рухом, науковий аналіз його релігійно-філософської концепції. 7: му діяльність та вчення Я.Оріона потребують наукового вивчення.

Метою статті є: подати біографічні відомості про Я.Оріона; розглянути зв'язок Я.Оріона з українським рідновірським рухом у діаспорі; розглянути релігійно-філософську концепцію Я.Оріона.

Справжнє ім'я і прізвище Ярослава Оріона - Роман Драган. Він народився 13 березня 1907 р. в с. Тустовичі Бориславського повіту в Галичині. Після закінчення Бориславської гімназії навчається у Львівському університеті, вивчає іноземні мови та філософію. В 1928 р. сікається громадянства Польщі і їде в Радянську Україну до м. Харкова, де йому дозволили авкладати іноземні мови. В 1930 р. його було заарештовано і заслано в Алтайський край за аинуваченням в антирадянській діяльності. Під час Другої світової війни Р.Драган через Алтайські гори тікає до Індії. Подолавши територію Афганістану, Ірану, Іраку та Палестини, ІІІ опиняється на службі у французькому іноземному легіоні. В 1945 р. Р.Драган переїжджає ю Західної Німеччини у табір для переміщених осіб, в м.Карсфельд, де працює учителем в українській школі. В 1949 р. переїздить до Австралії, де викладає англійську мову для емігрантів. Опинившись у м. Сідней, він в кінці 1950-х рр. стає активістом українського емігрантського громадського життя, деякий час був Головою Української Громади у Сідней. Написав кілька книг на філософсько-релігійні теми. Р.Драган помер 11 лютого 1998 р. в Будинку для німечних "Ньюгейвен" в Сідней, де провів останні свої роки/ Як автор книг Р.Драган працював і видавався під псевдонімом Ярослав Оріон. Відомі наступні його праці, ідані у 1970-х роках: "Велика сім'я (Індоевропейці)", "Біблійна легендарність", "В блудному толі (Християнство і наша історія)", "Віра і розум", "Книга книг", "Коитровероїйний Ісус". "Містерії як база християнства", "Моральність", "Новий завіт", "Основне питання (Бог і релігія)", "Релігії світу", "Слідами історії (Історія християнства)", "Сліпий кут (Критика християнства)". "Смерть і безсмертя". Більшість цих праць недоступна в сучасній Україні.

В 1980-х рр. праці Я.Оріона почала поширювати одна з українських рідновірських грганізацій - Об'єднання Українців Рідної Віри (УРВ). Працю "Основне питання (Бог і релігія)" (1977) було перевидано в 1984 р. під назвою "Бог і релігія". 28 червня 1986 р. у храмі 'Святиня Дажбожа" (м. Гамільтон, Канада) відбувся Третій Собор Об'єднання УРВ, на якому було офіційно проголошено, що книга "Віра Предків Наших" - збірник праць В.Шаяна та праця Ярослава Оріона (Р.Драгана) "Бог і Релігія" - є викладом основ вчення УРВ." Твори Я.Оріона також розповсюджувала інша рідновірська група - Громада ім. Лесі Українки Української Національної Віри.⁴

Я.Оріон слідував за розвитком рідновірського руху, але не оголошував свою приналежність до жодної з його течій. Під рідновірським рухом ми розуміємо організаційну діяльність, яка ставить на меті відродити в Україні релігію, що існувала у дохристиянські часи і постала з особливостей світогляду прадавніх українців.⁵ В книзі С.Лисенко "Учитель Силенко", яка є офіційною біографією ідеолога РУНВіри, наводяться уривки листів Я.Оріона, в яких він дає високу оцінку релігійної діяльності Л.Силенка: "Адже немає сумніву, що це Силенкова "Мага Віра" показала Вам, і другим, і мені дорогу до сходу Сонця".⁶

На думку силенкіян, зближенню Л.Силенка та Я.Оріона завадили різкий осуд останнім християнства, що суперечить вченню Л.Силенка та особиста позиція Я.Оріона: "Силенко до співпраці не надається".⁷ Л.Силенко уникав критики Я.Оріона. Після відходу Л.Силенка від активної організаційної участі в справах ОСІДУ РУНВіри конфесія оприлюднила схвальні відгуки про життя та творчість Я.Оріона.

В центрі нашого дослідження знаходиться праця Я.Оріона "Бог та релігія" (1977). оежільки вона була проголошена одним із викладів віровчення Об'єднання УРВ.

В ній Я.Оріон проголошує, що "основне питання" - роздуми людини про сутність і призначення Бога. Це питання зароджується як вплив космічної свідомості, яка присутня в людині. Всі релігії світу виникли завдяки цьому впливу. Головним доказом існування Бога або Вищої чи Єдиної Реальності, Великої Душі, Найвищого Джерела, Найвищої Сили для Я.Оріона є розумне облаштування світу, підпорядкування його різноманітним законам, споглядання яких викликає у людини релігійні почуття.⁸ В людині закладено прагнення пізнавати Бога. Персоніфіковані божества, боги, які під різними іменами відомі в релігіях світу, є вигадкою людей, яка виникла в силу історичних обставин. В образі богів людина вшановувала свої власні бажання, але інколи підіймалась в них до ідеї єдиного Бога - Творця.

При висвітленні релігії предків українського народу Я.Оріон приходять до висновку, що відомості про дохристиянські вірування складені з уривчастих повідомлень, які стосуються різних історичних епох і різних етнічних груп. Цим він пояснює суперечки в статусі Богів у "Велесовій книзі", в різних уривках якої Творцем чи головним Богом проголошується Сварог або Дажбог чи Григлав. Велика ієрархія слов'янських богів свідчить про велику глибину одуховлення природи і життя. В основі давньої релігії була віра в творчі сили природи, вона була близькою до віри в Вищу Реальність.⁹

Бог, на думку Я.Оріона, є непізнаваним, оскільки людина не є мірилом для божественної творчості та її проявів, а мова неспроможна відобразити суть і якості Бога. Людина не може безпосередньо пізнавати Бога. Але людина інтуїтивно відчуває Бога. Бог з'являється людині в її досвіді, але будь - яка думка чи твердження про Бога є "пропозицією", тобто бездоказовим припущенням або "містерією". Для Я.Оріона Бог є єдиним поясненням існування кожної людини, оскільки матеріалістичне пояснення "збігу обставин" він не визнає всеохоплюючим. Я.Оріон відмовляється визнавати Бога вищим цифровим кодом чи принципом існування світу. Цього недостатньо, щоб керувати світом. Бог також не є досконалою та всемогутньою особою, оскільки такий образ склався під впливом християнського вчення, яке переносило на Бога людські якості. Людина може думати про Бога лише як про незбагненну містерію. Однак людина сама створює ідею Бога шляхом розмірковувань.

Викладаючи своє вчення про душу людини, Я.Оріон зазначає, що душа і інтелект тотожні: "Ум пов'язаний з душею, яку наука називає інтелектом, що на одно вийде, бо інтелект це теж духовна і незнищима енергія. Про душу, як окрему від тіла одиницю, говорить тільки християнство, але не науково, а на базі легенд і забобонів. Душа чи інтелект, назвімо як хочемо, це енергія постійно активна, яка контролює наш поведінку й наші фізичні процеси. Вона розбудовує теж ум, пам'ять, волю й почуття. Немає научних доказів на те, що наш ум випродукований фізичним тілом".¹⁰ Я.Оріон відмовляється визнавати існування людської душі як окремого утворення, яке існує в тілі людини чи поза тілом. Але він стверджує, що існує свідомість, інтелект, "життєдайна сила", які умовно називаються душею. Світу померлих не існує, як не існує і воскресіння з мертвих. Я.Оріон відкидає можливість посмертного існування людської особистості, оскільки під життям він розуміє рух матерії, яка змінює свої форми.

Я.Оріон відкидає ідею порятунку для сучасного світу і сучасної релігії. Розум та самовдосконалення є джерелами спасіння людини і нації. Також Спасителем людини є космічна свідомість, містичне єднання з якою має плекати нова релігія. Завдяки науці свідомість людини постійно розвивається і наближається до космічної свідомості. Тому, незважаючи на негаразди сучасної людської цивілізації, вона розвивається у потрібному напрямку, до кращого. Шлях до нового ступеня розвитку суспільства полягає в оволодінні містичними вміннями, які на новому якісному рівні наближать людину до Бога - Абсолютної Правди. На думку Я.Оріона, людство знаходиться напередодні нового якісного стрибка у своєму розвитку. Завдяки новій релігійності, яка має з'явитися, життя людства буде докорінно змінено у кращий бік.¹¹

На його думку, релігія потрібна сучасному і майбутньому суспільству як організація, яка сприяє зближенню людини з Богом. Наука не може замінити чи витиснути релігію, оскільки наукові відкриття не можуть заперечити існування Бога, а навпаки, значною мірою підкріплюють віру в нього.

Питання розробки нового вчення про Бога і релігію стає актуальним в наш час в умовах кризи традиційних релігій, поширення матеріалізму та атеїзму. Існуючі релігійні вчення ґрунтуються на міфах, забобонах та "об'явленнях", які прийшли з минулого. Тому існуючі релігії весь час відстають від наукового прогресу. Нова релігія має бути близькою національному духу народу та спрямована на розв'язання сучасних проблем суспільства.

Я.Оріон послідовно критикує християнство як в головній праці "Бог і релігія", так і в інших працях. Зокрема, це "1000-ліття християнства" (1983). Він критикує християнство за антропоморфну концепцію жорстокого і заздрісного Бога, за утиски науки, за опору на насильство в минулому, за приниження статусу жінки у суспільстві, за культивування в наш час віри в давні міфологічні персонажі (ангели, демони, чорти), що є примітивним забобом.¹²

Нова релігія повинна спрямувати кожного українця на захист батьківщини. За її допомогою має бути здійснене духовне визволення України від матеріалістичної марксистської ідеології та від християнства. Національні інтереси потрібно ставити вище особистих, оскільки шлях до Універсального пролягає через національне. Кожен народ повинен йти до Бога власною дорогою.

Я.Оріон прихильно ставиться і часто цитує для обґрунтування власних релігійних поглядів твори українських класиків, поетів-"шестидесятників", дисидентів: Г.Сковороди, Т.Шевченка, І.Франка, Л.Українки, Ю.Федьковича, М.Вороного, Ю.Липу, Ю.Клена, Є.Маланюка, М.Рильського, О.Довженка, В.Симоненка, Л.Костенко, М.Вінграновського, Є.Сверстюка, В.Мороза, О.Бердника. Серед діячів рідновірського руху згадується лише В.Шаян як дослідник "давньої рідної духовності".

Одним із головних завдань релігії Я.Оріон називає спрямування людини на містичне і інтуїтивне пізнання Бога та навколишнього світу. Він закликає до вивчення екстрасенсорних явищ та оволодіння ними. Вірогідно, Я.Оріон відносив себе до кола містиків, які творять нову релігію. Але відомості про виконання ним тренувальних вправ, наявність учнів чи послідовників у містичному навчанні відсутні.

Виходячи із того, що кожна релігія пізнає і наближає людину до Божої Реальності, але жодна з них не може остаточно досягнути остаточної істинності, Я.Оріон проголошує толерантне ставлення до усіх релігій. Наблизити людей до Бога може лише вільний обмін думок на релігійну тематику. Основою моральності людини є свобода, оскільки справжню цінність являють моральні вчинки, джерелом яких є висока внутрішня потреба людини а не примус. Свобода думки і свобода дії є одними із найбільших багатств людини.

Я.Оріон прихильно ставився до українського рідновірського руху, але не прилучився до жодної з його течій, незважаючи на проголошення його праці "Бог та релігія" одним із викладів віровчення Об'єднання Українців Рідної Віри. Він пропагував містичне пізнання Бога. Але створити власну школу чи групу учнів-послідовників йому не вдалося.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Хміль Т. Проблема духовності в етико-релігійному вченні Лева Силенка. - Дніпропетровськ, - 2001. - С.20;
2. Осадчук Т. Присвячується Благословенній Пам'яті Видатного Українця - Ярослава Оріона! // Самобутня Україна Русь. - 10999 (1999). - № 4. - С.16;
3. Повідомлення Собору Рідновірів // Українське Відродження. - 1986. - № 12. - С. 7-10;
4. Оріон Я. Бог і Батьківщина // Зоря. - 1981. - № 5. - С. 8;
5. Накорчевський А. До встановлення базових засад вивчення сучасного рідновірства в Україні // Історія релігій в Україні. Праці 13-ї міжнародної наукової конференції. - Львів. 2003. - Книга 2. - С. 182;
6. Лисенко С. Учитель Силенко. - Київ, 1996. - С. 290;
7. Лисенко С. Вказана праця. - С. 292;
8. Оріон Я. Бог і Релігія. - Гамільтон, Канада. - 1984. - С.77;
9. Оріон Я. Вказана праця. - С.203-209;
10. Оріон Я. Вказана праця. - С.16;
11. Оріон Я. Вказана праця. - С.382;
12. Оріон Я. 1000-ліття християнства. - Австралія, 1983,- С.8-15.